

America in Chaos

Show# 296 | Nov 7th 2020

משלי פרק כא פסוק א

פְּלִגֵּי-מַיִם לְבַב-מֶלֶךְ בְּיַד-ה' עַל-כֵּל-אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטּוּ:

מלבי"ם שם

פלגי מים לב מלך, הגם שלב האדם הפרטי נתון ברשותו והבחירה בידו, לא כן לב המלך, אחר שבבחירתו תלוי אושר הכלל, ואם יבחר בדרך רע ישחית רבים ועצומים, לכן לבו זה הכללי הוא ביד ה', והוא בעיני הכלל משולל הבחירה, ומדמהו לפלגי מים שהמים ברדתם מהררי עד וממקורות רבות, יתאספו ויהיו לנחל שוטף, ומן הנחל יפלו ויזרמו לתעלות רבות, ובפלגי מים אלה תלוי שלמות הכלל, שאם לא ישגיחו להטותם אל מקומות הצריכים, יעבורו ממקומות הישוב הצריכים למים אל המדבריות והיערות, או יתפשטו אל השדות העומדות במישור וישטפום, או אל הערים העומדים בעמקים ויחריבום, וע"כ ישתדלו האנשים לחפור להם תעלה ולהטותם אל מקומות הצריכים, ולישרם ולהסב אותם מן המקומות הבלתי צריך, וכ"ש ממקומות שיזיקו וישטופו, אחר שזה צורך הכלל, כן לב מלך אחר שממעשהו יפלו עיני הכלל אם לשבט אם לחסד אם למלחמה ואם לשלום, הם ביד ה', ויטה אותם לפי רצונו, בהנהגת הכלל, אם זכו יטהו לטובה ובהפך, ולא ימתין לשנות גמר מעשהו לפי רצונו, רק תחלת נטית הלב יטה לרצונו כמו שמטים פלגי מים בהתחלת הפלגותם:

רבינו יונה שם

פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו. מפני שהרבים תלויין במלך, ונתן לו השם כח להמית ולהחיות להרע ולהיטיב, שומר השם את לבו שלא יטה רע, לעשות גזרת השם יתברך. על כן ראוי שתהיה מגמת פני הלבבות ליראה את השם, ולא ליראת חמת המלך. ומהשם יבקש רחמים ואליו יצפה וישא עיניו, כי הוא המטה לב המלך לכל אשר יחפוץ, כאשר יטה אדם פלגי מים לכל מקום שיצטרך להטותם.

רלב"ג שם

פלגי מים - הנה לב המלך ורצונו הוא ביד ה' כמו פלגי מים שיוכלו להטותם אל אשר יהיה שמה החפץ כן יטה

הש"י לב המלך אל כל אשר יחפוץ והנה העיר בזה כי פעולות המלך ומחשבותיו הם מוגבלות מהש"י והוא כמו שליח הש"י במה שיעשהו מדבר המלכות וזה כלו הוא מיושר החכמה האלהית כי אילו היה פועל המלך באלו הדברים מסור לבחירתו בשלימות כדרך המס' לבחירתו פעולותיו בעצמו היה זה הענין סכנה נפלאה אל העם אשר תחת המלך ההוא ולזה לא עזב הש"י כל זאת ההנהגה למלך כי גבוה מעל גבוה שומר ולזאת הסבה אמר אליהוא ממלוך אדם חנף חמוקשי /ממוקשי/ עם כאילו אמר ממוקשיהם סבה שימלוך אדם חנף ולזאת הסבה ייחס הש"י המשפט אשר יגיע מהשופטים באמרו כי לא אצדיק רשע כמו שביארנו שם והנה המכוון ראשונה מזה המאמר הוא להעיר על המלך שהוא מושל באדם שקדם זכרו והודיע בזה כי אין בו בעצמו חטא כי תשוקתו תהיה תמיד אל הטוב מצד עצמו ולזה אמר כי רצון מלך הוא ביד ה' כמו פלגי מים להטותו אל כל אשר יחפוץ ואולם החטאים יקרו לאדם מצד שאר הכחות:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Rabbis%27_march_\(1943\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rabbis%27_march_(1943))

<https://www.independent.co.uk/news/world/americas/truman-diary-reveals-anti-semitism-and-offer-to-step-down-95825.html>

ספר העיקרים מאמר ד פרק כד

ולזה יהיה מבחר התפלה מה שהיה מתפלל החכם ואומר רבונו של עולם עשה רצונך בשמים ממעל ותן נחת רוח ליראיך מתחת והטוב בעיניך עשה, אמר שיעשה רצונו בשמים בענין שיהיה נחת רוח מתחת ליראי ה', וזה שישדד המערכת לבטל הגזרה מעל עושי רצונו בענין שיהיה להם כח לינצל מצרתם, ואחר כך אמר והטוב בעיניך עשה, כלומר ובכל דבר שאני מתפלל לפניך אל תפן לדברי ולא לבקשתי לעשות מה שלבי חפץ או מה שאני שואל, שפעמים הרבה אני מבקש ומתפלל על דבר שהוא רע לי, לפי שאני מדמה וחושב שהוא טוב, ואתה הוא היודע יותר ממני אם הדבר ההוא טוב אלי או רע, ועל כן אתה תבחר ולא אני, עשה מה שאתה יודע שהוא טוב, וזהו והטוב בעיניך עשה, לא מה שהוא טוב בעיני. ובעבור זה הוא שאמרו רבותינו ז"ל חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, לפי שבחינת הטוב הוא אל השם יתברך לא אל האדם, שעל ה' לבחור דרך הטוב והישועה אל האדם, אבל האדם אין לו לעשות אלא לברך השם תמיד, וזהו שאמר דוד לה' הישועה, כלומר על השם יתברך לבדו הוא בחירת דרך הישועה ולא על האדם, ומה שמוטל על האדם הוא לברך את ה' תמיד על הטובה ועל הרעה ויכיר שהכל הוא לטוב לו, וזהו על עמך ברכתך סלה.

ובעבור זה היתה התפלה היותר ראויה אל השם יתברך לבקש רצונו בדברים כלליים לא בדברים מוגבלים פרטיים ודרך מיוחד, שהמתפלל בדרך מיוחד ודברים פרטיים הנה הוא כאלו רוצה להכריח הרצון האלהי למה שדעתו נוטה בו ובוחר ואינו רוצה להכריח דעתו לרצון האלהי, וזה כאלו מטיל דופי בידיעת השם יתברך ויכלתו,

כאלו אין ביד השם יתברך דרך אחרת לתת את שאלתו ולעשות את בקשתו אלא הדרך שהוא בוחר לעצמו, ועל כיוצא בזה אמר המשורר אך לאלהים דומי נפשי כי ממנו תקותי, כלומר כשתתפללי לפני בשר ודם את צריכה לפרש בקשתך והדרך שאת בוחרת בו להגיע אל מבוקשך, שבזולת זה לא ידע מה שבלבך ומה שאת צריכה ומה הוא הטוב והמועיל אליך, **אך כשאת מתפללת לפני האלהים אל תפרשי בקשתך, אלא דומי נפשי לפניו ולא תבחרי את הדרך להצלתך, שהוא יודע הטוב והמועיל אליך יותר ממך**, וזהו כי ממנו ישועתי או ממנו תקותי, שהוא יודע דרך הישועה או הדרך שתשלם בו התקוה יותר ממני, שפעמים אחשוב אני דרך לעצמי להשיג כבוד או מעלה מה או הצלה ויהיה ההפך, ולזה ראוי להתפלל לפניו במלות כוללות ולהשליך יהבך עליו, וזהו שאמר המשורר אחר שאמר והתענג על ה', אמר גול על ה' דרכך ובטח עליו והוא יעשה הטוב והמועיל אליך, שהוא יודע לבחור דרך הטוב או הכבוד או הישועה יותר ממך, וזה שאמר גם כן על אלהים ישעי וכבודי, כלומר על כן אני אומר אך לאלהים דומי נפשי, לפי שעליו לבחור לי מה שהוא ישע אלי או ריוח והצלה או כבוד, שאני לא אדע לשער זה, אלא אני משים מבטחי בו שהוא יבחר לי מה שהוא טוב ונכון ונאות לי, וזהו שסיים צור עוזי מחסי באלהים, ויספיק זה הדבור בתפלה:

בראשית פרשת נח פרק יא פסוק א - ט

וַיְהִי כֹל־הָאָרֶץ שֹׁפָה אֶת וּדְבָרִים אֶחָדִים: וַיְהִי בִּנְסֻעַם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בְקַעָה בְּאֶרֶץ שֹׁנְעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הֲבֵה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשִׂרְפָה וְנִתְּהִי לָהֶם הַלְּבָנָה לְאִבּוֹן וְהַחֲמֹר הִיָּה לָהֶם לְחֵמֶר: וַיֹּאמְרוּ הֲבֵהוּ נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נִפְּוֹץ עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ: וַיִּרְדּוּ ה' לִרְאֹת אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם: וַיֹּאמֶר ה' הֵן עָם אֶחָד וְשִׁפְהָ אַחַת לְכָלֶם וְזֶה הַחֲלָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא־יִבְצָר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת: הֲבֵה נִרְדֶּה וְנִבְלָה שָׁם שִׁפְתֵם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ: וַיִּפֹּץ ה' אֶתֶם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר: עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְקֻוֹק שִׁפְתֵי כָל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפְּיֵצָם יְקֻוֹק עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ:

רש"י שם פסוק א

ודברים אחדים - באו בעצה אחת ואמרו לא כל הימנו שיבור לו את העליונים, נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה. דבר אחר על יחידוד של עולם. דבר אחר ודברים אחדים, אמרו אחת לאלף ושש מאות חמשים ושש שנים הרקיע מתמוטט כשם שעשה בימי המבול, באו ונעשה לו סמוכות:

העמק דבר שם

(א) שפה אחת. זה גרם לחטא א', היינו שיסימו לשבת כולן בקבוץ אחד, וזהו נגד רצון ה' שאמר שרצו בארץ ורבו בה, היינו להתהלך בארץ לארכה ולרחבה, כי לשבת יצרה:

ודברים אחדים. לא ביאר הכתוב הדברים אלא ברמז כמבואר במדרשים, אבל לא פירשן הכתוב מה המה כי אם שהיו דברים אחדים, וללמדנו דלא משום איכות הדברים התעורר הקדוש ברוך הוא, כי אם בשביל שהיו אחדים, יהיו מה שהיו, ודבר זה אם כי לפי הנראה אין בזה שום עון, ואדרבה אפי' חבור עצבים ג"כ ראוי להניח, אבל מכ"מ כאן גרם לחשוב שיצא מזה דבר לתקלת הישוב כאשר יבואר:

(ג) ונשרפה לשרפה וגו'. כל המקרא אין בו ענין שראוי להודיע לענין הספור, ומה לי אם היו להם אבנים לבנין או בנו בעץ או עשו שריפת לבנים, והלא כבר לפני המבול כתיב ויהי בנה עיר, ולא פירש הכתוב ממה ואיך בנה, וא"כ יש להבין למאי פירש הכתוב דבריהם. ונראה דכאן מרומז קבלת חז"ל דנמרוד הפיל את אברהם אבינו לכבשן האש, ומגוף המקרא אשר הוצאתיך מאור כשדים אין ראייה לזה, דלפי הפשט הוא מקום או עיר נקרא הכי וכמו דכתיב בארץ מולדתו באור כשדים, ויצאו אתם מאור כשדים וגו', אלא כאן מרומז הענין, דהא ודאי דלפי הקבלה שהפילו את אברהם אבינו לכבשן האש, לא עשו כבשן האש בשביל זה, אלא היה אתון נורא יקידתא לצורך הבריות, והודיע זה הכתוב שהיה כבשן לצורך העיר והמגדל, ומזה נבין כמה גדול ועמוק היה הכבשן, ומזה הכבשן ניצול אברהם אבינו. והא שלא פירש המקרא זה הנס באר היטב יבואר להלן י"ב י"ז בהר"ד:

(ד) וראשו בשמים. זה ודאי לא יעלה על הדעת שיהיה עיר אחת לכל העולם, אלא כסבורים שהיו כל הערים סמוכות וטפלות לאותו העיר שבה המגדל, ויהיה המגדל לצפות ממנו למרחוק אחר כל הישוב שלהם, שלא יהיו נפרדים בארץ אחרת, על כן נצרך שיהיה ראשו בשמים:

ונעשה לנו שם, אנשים משגיחים וממונים על הדבר, ויהיו שרי צבא להעניש את העובר, דבלא זה אינו מועיל המגדל. כל זה היה לחשש, פן נפוץ על פני כל הארץ. אמנם יש להבין מה חששו אם יצאו כמה לארץ אחרת, ומובן שזה היה שייך לדברים אחדים שהיה ביניהם, ובאשר אין דעות בני אדם שוים, חששו שלא יצאו בני אדם מדעה זו ויהיו במחשבה אחרת, על כן היו משגיחים שלא יצא איש מישוב שלהם, ומי שסר מדברים אחדים שביניהם היה משפטו לשריפה, כאשר עשו לאברהם אבינו, נמצא היו דברים אחדים שביניהם לרועץ שהחליטו להרוג את מי שלא יחשוב כדעתם, ויבואר עוד להלן ו':

(ה) וירד ה' לראות וגו'. ענין ירידה כאן אינו כמו וארד להצילו מיד מצרים, או ירד ה' בעמוד ענן דמרים, דשם משמעו גלוי שכינה, אבל כאן לא היה אלא השגחה פרטית, ופי' ירידה הוא באשר היו כל העולם מתנהגים רק בטבע ולא בהשגחה פרטית, משום שלא התהלכו על פי תורה ועבודה ואין כבוד לפני הקדוש ברוך הוא להזדקק עם בני אדם פשוטים כאלה, בכל זאת כשעשו העיר והמגדל שנגע הרבה לכונת הקדוש ברוך הוא ירד ה' מכבודו ולראות במעשה ידיהם ולהענישם, וע"ע להלן י"ח כ"א:

בני האדם. היינו אנשים פשוטים שאין להם דעת תורה. ויש להוסיף ע"פ מה שפירשנו להלן מ"ח מקרא י"ט בהר"ד פ"ה המקרא אהל שכן באדם, גמילות חסד המיוחדת לאדם בלי דעת תורה, וכן כאן הפירוש שאע"ג

דתחלת העסק היה לצרכי האדם והוא בכלל ג"ח, אבל אחר שבלי דעת תורה נעשה אלא מדעת בני האדם, על כן יצא הבנין לרועץ, וזהו אשר בנו בני האדם, הבנין אשר יצא מגמילות חסד בלי דעת תורה:

(ו) הן עם אחד. משמעות עם היינו במנהג אחד כמש"כ להלן כ"ח ג' בפ"י והיית לקהל עמים:

זזה החלם לעשות. עתה אינו אלא התחלת דבר עבירה במה שרוצים שיהיו בישוב אחד:

ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. אם יגמרו המגדל יבואו למחשבה שניה למנוע בעל כרחם האנשים שנבדלים מדעתם זו, וזהו דבר רצח ושוד המשחית את הישוב לגמרי, ולזה לא מועיל מה שכעת המה מתאחדים בדעה:

זזה שצעק ירמיה הנביא (ב') מה תיטיבי דרכך לבקש אהבה וגו' גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים לא במחותר מצאתים כי על כל אלה, פי' שהיו בימיו אגודות והיו מתפארים שהמה באהבה ושלוה יותר מכל בני אדם, ואמר הנביא כי לא כן שהרי גם בכנפיך נמצאו דם נפשות נקיים, ולא משום איזה גניבה וכדומה, אלא משום שלא היה באגודתכם, נמצא באה אגודתם לרציחה, ואין בזה שבח של שלום אלא באופן שיהיו נזהרים גם מלעשות רעה עם מי שאינו באגודתם:

(ז) אשר לא ישמעו. כי יש שנים מדברים בשפות שונות, ומכל מקום מבינים מה שמדברים, על כן פירש ונבלה שפתם, באופן אשר לא ישמעו איש שפת רעהו שלא יבינו כלל:

(ח) ויפץ ה' אתם וגו' ויחדלו לבנת העיר. ולא כתיב המגדל, דאפי' היה נבנה המגדל היה בטל תכליתו להשגיח על האנשים שנבדלים מדעתם, אחרי אשר נתבלבלו בלשונם, ולא ידעו איש שפת רעהו ואי אפשר להנהיג ממשלה ולהזהיר מה לעשות, אבל עדיין היה אפשר להסכים ברצון אחד לשבת יחד, מש"ה הודיע הכתוב שממילא נפרדו לגמרי:

ערוך השלחן בהקדמתו

וכל מחלוקת התנאים והאמוראים והגאונים
והפוסקים באמת למבין דבר לאשוורו דברי
אלקים חיים המה ולכולם יש פנים בהלכה, ואדרבא
זאת היא תפארת תורתנו הקדושה והטהורה, וכל
התורה כולה נקראת שירה, ותפארת השיר היא
כשהקולות משונים זה מזה וזהו עיקר הנעימות, ומי
שמשוטט בים התלמוד יראה נעימות משונות בכל
הקולות המשונות זה מזה:

Riddles of the Week

#1

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכז עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה, דכתיב ויאמר וגו' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו'.

שלחן ערוך אורח חיים סימן קד - שלא להפסיק בתפלה:

(א) לא יפסיק בתפלתו. ואפילו מלך ישראל שואל בשלומו, לא ישיבנו; אבל מלך עובדי כוכבים, אם אפשר לו לקצר דהיינו שיאמר תחלת הברכה וסופה קודם שיגיע אליו, יקצר; או אם אפשר לו שיטה מן הדרך, יטה ולא יפסיק בדיבור, ואם אי אפשר לו, יפסיק:

(ב) היה מתפלל בדרך ובאה בהמה או קרון כנגדו, יטה מן הדרך ולא יפסיק; אבל בענין אחר, אין לצאת ממקומו עד שיגמור תפלתו, אא"כ הוא בתחנונים שלאחר התפלה:

(ג) ואפילו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק, (אבל יכול לילך למקום אחר כדי שיפול הנחש מרגלו) (הר"י ריש פרק אין עומדין); אבל עקרב, פוסק, לפי שהוא מועד יותר להזיק, ונחש נמי, אם ראה שהוא כעוס ומוכן להזיק, פוסק:

#2

בראשית פרשת וירא פרק יח פסוק ב - ד

וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה: וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל־נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ: יִקְח־נָא מֵעֵט־מִים וְרַחֲצֵנּוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַחַת הָעַץ:

רש"י שם פסוק ד

ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמשתחוים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו.

תוספות מסכת שבת דף עב עמוד ב ד"ה אמר רבא

וא"ת ולמאי דפטר רבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן וי"ל כדאמרינן במדרש ששתי צורות היו על לבו

Answers to the Riddles

#1

העמק דבר בראשית פרשת וירא פרק יח פסוק ב

וירא. שני פעמים, ואמרו ברבה וירא בשכינה וירא במלאכים, ואינו מבואר כ"כ, ועוד איתא שם אמר אם יהיו מכבדים זה את זה בני אדם גדולים הם ע"ש עוד, ולכאורה קשה וכי דרכו של הכנסת אורחים לבדוק אותו תחלה אם הוא אדם גדול או לא, אלא כך הענין באשר שהיה א"א שקוע באותה שעה באהבת ה' ובהקבלת פני שכינה, ומלבד שהוא תענוג נפלא עוד הוא מצות עשה ואהבת את ה' כמבואר במקומו, ומ"מ אי מתרמי איזה מצוה בשעה שהאדם שקוע באהבת ה', מחויב להפסיק ממצות אהבה שאין לה זמן קבוע, וע"ז איתא במס' שבת פ' מפנין [קכ"ז א'] גדולה מצות הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה שנאמר אל נא תעבור מעל עבדך, ואין הכונה דמי שמכניס אורח הוא גדול ממי שזוכה להקבלת פני שכינה, אלא שהיא גדולה לדחות הקבלת פני שכינה, שכך הוא רצונו ית' שיהא מצוה מעשית דוחה מצוה זו שאין לה שיעור וזמן, והביאו ראיה מאברהם אבינו שהפסיק מהקבלת פני שכינה כדי לעסוק בהכנסת אורחים, ורבותא קאמר דאפי' הכנסת אורחים שהיא מצות גמילות חסדים דוחה, מכש"כ מצוה קבועה מן התורה, אכן זה אינו אלא במצוה שאי אפשר להעשות ביד אחרים, אבל אם אפשר להעשות ביד אחרים אין ראוי לדחות אהבת ה', והרי זה דומה למצות תלמוד תורה שכתבנו לעיל י"ז כ"ב מסוגיא דמ"ק דף ט'. וכ"ז מבואר בכתוב, דא"א בשעה שראה את המלאכים וגם ראה בשכינה היה תמה וכאינו יודע מה לעשות אם לקבל פני השכינה או להכניס את האורחים, אח"כ נתיישב בדבר ואמר אם בני אדם גדולים הם ואין כבודם לצוות למשרתים להכניסם לבית, הרי מחויב אני להפסיק מהקבלת פני שכינה, אבל אם הדיוטים הם אפשר לקיים מצוה זו ע"י אחרים, היינו שיצוה את נעריו ולהכניסם ולהאכילם:

עובר אורח סי' סט ז"ל בספרו האדר"ת הגאון

ביום ו' עש"ק וירא בא אלי הרב הגאון מורנו הרב בארנשטיין נ"י הרב אב"ד קהילת טראב, ומצאני קורא בספר תורה בטלית ותפילין כמנהגי בעזה"י בכל ערב ש"ק, וביקשתיו לחכות עד אשר אגמור הפרשה שהייתי קרוב לסופה, ואחר זה היצר לי מאוד, ואמרתי לו אולי שגיתי, שהרי אמרו חז"ל [שבת קכז, א] גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה ונלמד מפרשה שבוע זאת [בראשית יח - ג], אלא שחשבתי שאני עוסק בקריאה בהספר תורה בכוונה אולי ימצא בה טעות, א"כ היא לתא דמצות עשה דכתיבת ספר תורה, א"כ הוי ליה ככל עוסק במצוה שפטור מן המצוה, ואפילו עוסק בקלה פטור מן החמורה כברש"י בסוכה.

ויש לומר דהקבלת פני השכינה שאני [משאר מצוות], דהו"ל מצוה שאין לה שיעור וסוף כלל, דכמה שנים רצופים הו"ל מצוה, א"כ בכהאי גוונא יש לומר דמצות הכנסת אורחים קודמת לה דהו"ל מצוה עוברת, דלא שייך בזה לתת גבול עד שיפסוק, כיון שגם אחר זמן היא המצוה כבראשונה. ומהאי טעמא נראה לפרש טעם הירושלמי בפרק קמא דברכות ושבת [פרק א' סוף הלכה ב'] דבקריתא שמע אין צריך להפסיק, ופריך מאי שנא סוכה ואינו עושה וכו', ומשני זה שינון וזה שינון, דלענין מצות תלמוד תורה ודאי דהא עדיפא מצוה מעשית, דמצות תלמוד תורה אין לה קצב וגבול כלל, ולא שייך לומר עד שיפסוק, על כן צריך להפסיק תיכף, משא"כ בשאר מצוה כשעוסק בזו פטור מאחרת עד שיגמור הראשונה. ולכן אנכי שקראתי בהספר תורה לא קראתי לשם מצות תלמוד תורה לבד, רק גם לשם הגהת הספר, א"כ היא מצוה אחרת, ובמצוה אחרת תו יש לומר דעוסק במצוה פטור מזולתה, על כן כשקראתי בספר תורה הייתי פטור מלקבל אורחים, אף שגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה, דהיינו דומיא דהקבלת פני השכינה שהיא מצוה שאין לה שיעור. ואולי ביסוד זה נחלקו הני אמוראי [שבת קכז, ב] ר' יוחנן ורב דימי מנהרדעא, דר' יוחנן אמר גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש, ורב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשכמת בית המדרש, ותרואויהו תלי להו בלשון המשנה דריש פרק י"ח דשבת, עיין שם [ובגמ' קכז, א]. שיש לומר דאם מצות בית המדרש היא מצוה שאין לה סוף, ודאי דהכנסת אורחים עדיפא שהיא מצוה עוברת, אבל אם מצות בית המדרש יש לה סוף, יש לומר דשווים הם.

ופריו מתוך - פרשת וירא

ראה את ראש הישיבה באמצע תפילתו, ורץ על מנת להכניסו לביתו

ונשאלת השאלה, האם אכן טענתו של בעל הבית נכונה ומותר להפסיק באמצע תפילת-העמידה כדי להכניס אורחים?

התשובה היא, שבעל הבית נהג שלא כדון בכך שהפסיק באמצע תפילתו כדי להכניס אורחים, ואין להביא ראיה מאברהם אבינו שאף בזמנו מותר להפסיק באמצע שמונה עשרה להקביל פני אורחים, מפני הטעמים הבאים:

(א) שמענו ממור שליט"א, שכיום שיש לנו שולחן ערוך, ונפסקה הלכה שאסור להפסיק באמצע התפילה (למעט מקרה של פיקוח נפש), ממילא אין היתר להפסיק לצורך שאר מצוות. ואצל אברהם אבינו עדיין לא היתה הלכה פסוקה בדבר, ואברהם אבינו הבין ברוחב דעתו שהשי"ת ימחל לו לצאת ולהקביל פני האורחים, ולכן נהג כפי שנהג. אבל לנו אין אלא את דברי השולחן ערוך, ולא מצינו שם סעיף שאומר כי העומד בתפילה רשאי להפסיק את תפילתו כדי לקבל אורחים, (ועי' בספר 'הליכות שלמה' פ"ה הערה 52).

(ב) הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א ביאר (שיוחזק ל' בראשית עמ' צ"ד), שאצלנו התפילה היא מצוה, סעיף בשולחן ערוך, שכל סעיפיו הם עשיית רצון ה', ומי שעוסק בעבודת ה', אינו עוזב באמצע העבודה כדי לעבודו במצוה אחרת כהכנסת אורחים! אבל אצל אברהם, לא היתה קבלת פני השכינה בגדר עבודת ה', אלא שכר; ה' נגלה אליו כפרס, ובא לבקרו בחוליו. קבלת פני שכינה זו, היתה 'מעין עולם הבא', קבלת שכר בעולם הזה. ולכן כאשר ראה אורחים, הרי זה 'היום - לעשותם...', העולם הזה הוא זמן העשייה. בעוד שהשכר יכול לחכות לעולם הבא: 'ומחר לקבל שכרם' (עירובין כ"ב). אברהם אבינו משאיר איפוא את קבלת השכר לעולם הבא, ורץ להיות עבד ה' בעולם הזה.

והוספנו לשאלו את מור שליט"א: האם הנדיב שהפסיק את תפילתו שלא כדין זקוק לכפרה? והשיב מור: הגם שנהג שלא כדין, הוא אינו צריך כפרה, מפני שנחשב לטועה בדבר מצוה ועשה מצוה...

מעשה שהיה ביהודי נדיב שדר בחו"ל, שבינים מן הימים פספס את תפילת הציבור, ועמד להתפלל בביתו ביחידות. והנה, באמצע תפילת-העמידה, נתבטלה מעט כוונתו של האיש, ונשא עיניו אל השמים דרך החלון, על מנת שתתעורר כוונתו (יעויין במשנ"ב בסי' צ' סק"ח), אך עוד לפני שהספיק להביט בשמים, הבחין לפתע בראש ישיבה מארץ ישראל (שהגיע על מנת לכתת רגליו למען ישיבתו). היה ניכר כי ראש הישיבה נחת זה עתה במקום, ומן הסתם טרם מצא אכסניה.

מה עשה אותו נדיב? - הניח את הסידור, מיהר לצאת מן הבית, והחל לרוץ אחר הרב... הוא סימן לרב (בשתיקה) שייכנס אל ביתו, והרב הסכים. השניים נכנסו, ובעל הבית המשיך את תפילת-העמידה, וכשסיימה, קידם את הרב בברכת ברוכים הבאים, וביקש שיואיל בטובו להיות אורח אצלו למשך שהותו במקום.

ראש הישיבה השיב בחיוב, והוסיף לומר לבעל הבית: "אני מודה לכבודו מאוד על הכנסת האורחים, אך דבר אחד איני מבין - הלא היית באמצע שמונה-עשרה, עומד ומדבר לפני השי"ת, והיאך הפסקת את תפילתך ורצת לחוץ?!"

"למדתי זאת מ...אברהם אבינו", השיב בעל הבית. "הלא הוא עמד ודיבר עם השכינה, וכשראה אורחים, ביקש מהשכינה להמתין לו ורץ לקראת האורחים, כאמור בתחילת פרשת וירא (בראשית י"ח, א-ב): 'ונָבֵא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא... וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם', ולמדו מכאן חז"ל (שבת קכ"ז). שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה.

וממילא כך גם אני נהגתי, על אף שעמדתי ודיברתי לפני הקב"ה, יצאתי לחוץ על מנת להכניס ארח..."

#2

שו"ת מהר"ם אלשקר סימן עו

ומה שהוקשה לכ"ת בענין המלאכים של אברהם אבינו ע"ה דמאחר שהיו אצלו ערביים המשתחווים לאבק רגליהם איך השתחוה להם בעוד הע"ז עליהם והלא ההשתחוויה היא מארבע עבודות עד ולפי' סכן מרדכי בעצמו ולא השתחוה להמן.

ודאי דאיני רואה בכאן שום קושי דלא אסרו אלא המשתחוה לע"ז עצמה אבל המשתחוה לעובד ע"ז אינו אסור וכדאיתה בפ"ד מיתות דתניא לא תשתחוה להם להם אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה לאדם שכמותך. יכול אפילו נעבד כהמן ת"ל לא תעבדם. והא המן מיראה הוא נעבד ורבא כהמן אבל לא כהמן כהמן דאיהו גופיה ע"ז ולא כהמן דהמן מיראה והכא לאו מיראה וכו' כדאיתה התם. אלמא דאין אסור להשתחוה לאדם העובד ע"ז. ומינה דאפילו כשהיתה ע"ז תלויה עליו מותר להשתחוה לו דלא מיחזי אלא כדי לכבדו דאי בע"ז תלויה עליו אסור לימא כהמן שהיתה ע"ז תלויה בצוארו כדאית' במדרש הביאו אותו התוספות בפרקים ופרק כלל גדול והוי רבותא טפי דאע"ג דאיהו גופיה לאו ע"ז הוא כיון שתלויה עליו אסור אלא ש"מ דלא אסרו אלא באיהו גופיה ע"ז. וכן מצאתי בתשובה להר"ר יצחק מאופנ"הם הביאה ספר תרומת הדשן בהלכות ע"ז זה לשונו על אודות הגלחים שיש להם תועבה קבועה לפנייהם בבגדיהם וכו' נ"ל שמותר להשתחוה להם ולקום מפניהם מאחר שאין עושין עצמן ע"ז ואינם נעבדים אלא מפני גדולתן שהם שרי' לא מפני שתי וערב שיש עליהם וראיה מפ"ד מיתות וכו' אלמ' מותר להשתחוה' למי שאינו נעבד. ומ"מ יעצים עיניו בכל היכולת או יקום טרם בואם ע"כ. ואי קשיא לך דהתם הקשו בתוספות לרבא דאמ' דאפי' באיהו גופיה ע"ז אם מיראה שרי וכדאמרין לעיל ולא כהמן דהמן מיראה וכו'. ואם כן אמאי לא השתחוה מרדכי להמן כיון דהוה שם מיראה ותרצו משום שהיה לו צלמים על לבו. אי נמי משום קדוש השם וכו' א"כ נר' מהאי תירוצא קמא דהיכא דאית ליה צלמים אסור ואפי' היכא דאיכא יראה. ונראה לי בתירוצא דהכי קאמרי אף על גב דלרבא ואפילו אי הוה איהו ע"ז היכא דאיכא יראה שרי שאני המן דהוה ביה תרתי איהו גופיה עבודה זרה וגם היה לו צלמים על לבו ולא מצית למימר ביה דהשתחוה לו משום כבוד דהא איהו גופיה הוה ע"ז ונמצא דלא הוה משתחוה אלא לצלם והצלם לא הוה ביה יראה דלא צוה המלך להשתחוה אלא להמן ואי לגבי המן איכא יראה לגבי צלם ליכא יראה דאי לא תימא הכי מאי קא מתרצי אטו מי יש לו צלמים על לבו גדול משאלו היה איהו גופיה ע"ז. הא לא אפשר וכדמשמע מההיא תשובה דלעיל הילכך עיקר טעמא דלא השתחוה מרדכי להמן היינו משום דהוה איהו גופיה ע"ז וכמו שכתב רש"י ז"ל שם זה לשונו נעבד כהמן שעשה עצמו ע"ז כדאמרין במגלה דאי לאו הכי לא הוה מרדכי מתגרה בו והיה כורע ומשתחוה לו ע"כ. מה שאין כן במלאכים של אברהם אבינו ע"ה. ומאי דאמרין בפ"ק דע"ז נתפזרו לו מעות לפני ע"ז לא ישחה ויטלם דנר' כמשתחוה לע"ז. ומעין המושך מים

לפני ע"ז לא ישחה וישתה מפני שנר' כמשתחוה לע"ז. לא תקשי מידי דשאני התם דע"ז עצמה עומדת לפניו והרואים אותו ששוחה אינם יודעי' ששוחה בעבור המעות דמי יודע אם נתפזרו לו מעות או לא. והכי נמי גבי מעין המושך הרואה אותו ששוחה אינו יודע ששוחה לשתות אלא אותו העומד על גביו ורואה אותו שותה או העומד בעת שנתפזרו לו המעו' ורואה שמלקטן אבל זולת אלו לא. והיינו דקאמרינן התם דאם אינו נראה מותר כלומר דאם אין שם רואים אי נמי שאינו נרא' שמשתחוה לצלם אלא שנר' מלקט או שותה מותר. ורש"י ז"ל פי' כגון שפונה לאחריו או לצדדין בעת ששוחה וכיוצא בזה דאינו נר' כמשתחוה מותר מה שאין כן בעובדא דילן שהשתחויה לא היתה אלא לאדם שיש עליו ע"ז והרואה אומר שאינו משתחוה אלא לאדם כדי לכבדו כדאמרן. וכ"ש דההיא ע"ז אינה נראית כע"ז דכל עוברי דרכים יש להם אבק ברגליהם ואין מי שמשתחוה לו אלא הערביים ואין מי שיעלה על דעתו שהוא משתחוה לאבק אלא לאדם עצמו. וכ"ש דהכא ליכא רואים כהתם גבי המן. ועוד איכא למימר דכפי הנראה מפשט הכתובי' אברהם אבינו ע"ה לא השתחוה אלא לשם ית' דמי כתי' וישתחו להם כדכתי' התם וישתחו לעם הארץ וגומ' הא לא כתיב אלא וישתחו ארצה וכמו שכתב רש"י ז"ל שם מב"ר גבי ויאמר יי' אם נא מצאתי חן בעיניך וגומ' דהוא קדש ויאמר לשם ית' להמתין וכו' ולפי זה וישתחו ארצה הוי סמיך לויאמר ושיעור הכתובים וישתחו ארצה לשם ית' ויאמר לו אל נא תעבור מעל עבדך.

פרי חדש אורח חיים סימן קיג סעיף ח

לא ישחה וכו'. ואם תאמר והא אמרינן פרק ב' דמסכת ראש השנה [כד, ב] ההו בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא דהוה ביה אנדרטא והוּו עיילי רב ושמואל ואבוב דשמואל ולוי ומצלו התם ולא חיישי לחשדא, וי"ל דשאני התם דלא הוה אלא דמות המלך ולא הוה צלם ממש, ואין הכי נמי דאי הוה צלם ממש אסור, אעפ"י שלבו לשמים. וכן כתבו בתוספות בסנהדרין [סא, ב] גבי ההיא דאמר רבא [שם] העובד עבודה זרה מאהבה ומיראה פטור, דהא שלא השתחוה מרדכי להמן לפי שהיו צלמים על לבו, ועיין ביו"ד סימן ק"ן [סעיף ג] בהגה, והא דאשכחן [בראשית יח, ב] גבי אברהם שהשתחוה למלאכים והם נדמו לו לערביים שמשתחווים לאבק רגליהם [בבא מציעא פו, ב], שאני התם שהאבק אינו כנגדו, וכפי זה אם השתי וערב מרוקם בבגד גוי מלאחריו לפני המתפלל כנגד פני הגוי שרי':

חמרא וחיי סנהדרין דף סב עמוד א

כמנהגו בשאר העוברים ברם להמלאכים לא נחשדו מעולם בעיני אברהם שהיה יודע שהם בודאי צדיקים מדהמתינה שכינה להם ואמטו להכי השתחוה להם אלא דמחמת הרגלו לעשות כן לכל העוברים התנהג כן עמהם והם הקפידו שלא הפריש ביניהם לשאר עמא דארעא יהיה מה שיהיה על כיוצא בזה נאמר אין משיבין על הדרש ואין למדין הלכה מדרש.

אתאן לתשובת הרב ז"ל ראשונה פתח הרב ז"ל וכת' ז"ל ודאי דאיני רוא' וכו' דלא אסרו אלא השתחו' לע"ז עצמו אבל המשתחוה לעובד ע"ז אינו אסור כדאיתא בפד"מ דתניא לא תשתחוה וכו' אלמא דאין אסור להשתחוות לעובד ע"ז עכ"ד דבר' הרב הצ"ל כעת ואני עני איני מבין דבריו דהעיני כשר לו עיניו יחזו דמעולם לא עלה על דעת השואל אם מותר להשתחו' לעובד ע"ז כי לא שאל אלא איך השתחוה להם בעוד ע"ז עליהם הרי שפתיו ברור מיללו דאיך השתחוה להם בעוד ע"ז עליהם דאם הקפיד עליהם שלא יכנסו לביתו בע"ז שעליהם שהיו אצלו ערביים המשתחויו' לאבק רגליהם א"כ איך השתחוה להם בעוד הע"ז עליהם ביותר היה לו להקפיד שלא להשתחוות להם בהיות הע"ז עליהם דהשתחויה היא אחת מד' עבודות והכניסה לביתו אינה שום עבודה. באופן כי כל דבריו אלה אינם מענין השאלה שנשאל הרב זלה"ה עליה. שוב כתב הרב ז"ל וז"ל ומינה דאפילו כשע"ז תלויה עליו מותר להשתחוות לו דלא מחזי אלא כדי לכבדו דאי בע"ז תלויה עליו אסור לימא כהמן שהיתה ע"ז תלויה בצוארו כדאיתא במדרש הביאו אותו התוס' בפרקין ובפ' כלל גדול והוי ריבואא טפי דאע"ג דאיהו לאו ע"ז הוא כיון שתלויה עליו אסור אלא ש"מ דלא אסרו אלא באיהו גופיה ע"ז עכ"ד הצ"ל כעת ואני ההדיוט אומר דאין זה כדאי להקל באיסור תורה וחמור כע"ז מכמה טעמי ראשון מי זה אמר דהש"ס סבירא ליה דהיו צלמים על לבו עד שנלמוד דמדלא נקט מטעם הצלמים ונקט משום דאיהו גופיה ע"ז ללמדינו דבצלמים תלויים מותר ואימור דלא שמיע ליה דהיו צלמים על לבו. ותו אפי' אם נודה במונה שלו דשמיע להו

הראשונים דסברי דרב' מודה כל דמשתחוה שלא מאהבה ושלא מיראה אלא משום אלהות והתירוץ השני למ"ד דאף בע"ז הנעבדת אין כאן חיוב אלא קידוש ה' לבד אבל שיהיה מותר להשתחו' בפני ע"ז הנעבדת בשביל אלהות הא ודאי ליתא אפי' דהנוש' אותה שר גדול ושליט לעולם יותר רגילות להשתחוות לאלוה מלהשתחוות לשרים ונכבדי ארץ.

מעתי נהדר אנפין לתשובת הר"ב מוהר"ם ז"ל אלאשקר זלה"ה הגה הרב ז"ל נשאל על אברהם אבינו איך השתחוה למלאכים דמאח' שהיו אצלו ערביים המשתחוים לאבק רגליהם איך השתחוה להם בעוד הע"ז עליהם והלא ההשתחויה היא מארבע עבודות עד ולפיכך סכן מרדכי בעצמו ולא השתחוה להמן ע"כ דברי השאלה והנה טרם בואי לתשובתו הרמת' לא הבנתי דבריו דהיכן מצא שאברהם היו המלאכים אצלו ערביים המשתחוים לאבק רגליהם דהאי מילתא מתאמרא בש"ס בו' דמציעא והכי אמרינן התם יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם אמר רבי ינאי ברבי ישמעאל א"ל וכי בערביים חשדתנו שהם משתחוים לאבק רגליהם כבר יצא ממנו ישמעאל עכ"ד הש"ס ולא נזכר שאברהם אבינו חשדם לעובדי ע"ז ח"ו וא"ת א"כ איך א"ל המלאכים לערביים חשדתנו והוא לא חשדם אלא נ"ל שנתן מים לרחוץ רגליה' קודם הכניס' לאהל וזה מפני שהיה כן דרכו בכל האורחים שרחיצת הרגלים טובה היא להולכים על רגליהם בדרך להעביר מהם טורח הדרך והיה דרכו של אברהם ע"ה שהיה נותן לעוברים ושבים כל צורכם באכילה ושתייה וקודם כל היה נותן מים לרחוץ רגליהם מטורח הדרך קודם שיכנסו לאהל והיינו דפרש"י יוקח נא מעט מים ואח"כ והשענו תחת העץ והיינו שהיה רגיל לעשו' כן שלא יכניס ע"ז לתוך ביתו אבל לא שחשד למלאכים לע"ז דהרי ראה בהם שהם ראויים כמ"ש במדרש שהשכינ' המתינה לו עד שילך ויכניסם ואם ח"ו היו עובדי ע"ז לא היה ממתנת ותדע לך דלא קאמר תלמודא על אברהם שחשדם אלא דהמלאכים בראותם שנתן מים לרחוץ קודם הכנסם לאהל הקפידו עליו שנתנהג עמהם

Selected audio from our listeners

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Comments on the show 6 *click here*

Comments on the show 7 *click here*

Comments on the show 8 *click here*

Comments on the show 9 *click here*

Comments on the show 10 *click here*

Comments on the show 11 *click here*

Comments on the show 12 *click here*

Comments on the show 13 *click here*

Comments on the show 14 *click here*

Comments on the show 15 *click here*

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the Question 6 *click here*

Comments on Previous Shows

Show 295 – Mesira in Halacha

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Show Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Selected emails from our listeners

Answers to the Questions

Hi, I just wanted to say that being "Mekabel Pnei HaShechina" is not the same as Davening, which is a Chiyuv and therefore can't be given up for Hachnasas Orchim. The Medrash is not saying the Chiyuv of Hachnasas Orchim is greater than the Chiyuv of Davening, it may be saying the privilege of doing the Mitzvah Hachnasas Orchim is greater than the privilege of being Mekabel Pnei HaShechina.

Bracha Poliakoff

Shalom. I enjoy listening to your program very much in my car. Regarding your question about why Avraham was Machnis Orchim when we know Osek B'Mitzvah is Patur from a Mitzvah. The answer may be that Kabbalas Pnei Shechina is a wonderful Madreiga, but not a Mitzvah, whereas Hachnasas Orchim is a Mitzvah. Davening is also a Mitzvah and therefore Osek B'Mitzvah applies and one should not be Machnis Orech during davening. This is like the story with the Arizal who told the RaMAK that if he comes with him right away they could bring Moshiach. The RAMAK said he would just tell his wife and then come. By the time he returned the Arizal said it was too late.

When Rav Yiosrael Salanter repeated this story he said that the next time the Arizal would ask RaMaK to come he would do the same thing again, because Kavod Ishto is a Chiyuv whereas bringing Moshiach--great as it is--is no Chiyuv.

Regarding the second question the dust was not Avodah Zara like an idol. Who worships dust? It means they worshipped themselves, symbolized by what people might say "He worshipped the earth that they (whoever their "idol" might be) walked on."

Hatzlacha.

על השאלה איך הפסיק אברהם באמצע מראה הנבואה לקבל את פני האורחים. יש לומר על פי מה שכתוב ברמב"ם בפרק ז' מהלכות יסודי התורה על עניני נבואה "וכלן (הנביאים) אין רואים מראה נבואה

אלא בחלום בחזיון הלילה או ביום אחר שתיפול עליו תרדמה. " ואם כן מכיון שאברהם היה באמצע מראה נבואי איך יתכן שהתעורר באמצע תרדמה נבואית ורואה שלושה אנשים, הבין אברהם ממה שהופסקה נבואתו פתאום שזה היה בכדי שיראה את האורחים ויכניס אותם לביתו. ומזה למד שקבלת פני האורחים יותר חשובה מקבלת פני השכינה.

בברכה,

יונה טאובה

Comments on the Show

I'm a Chareidi/Yeshivish Jew, who has supported Mr. Trump in the recent elections. I did so somewhat reluctantly (and I'll explain my reluctance shortly), and did so solely because of his policies, both his domestic policies, and his accomplishments in the Mideast, particularly the Abrahamic accords.

However I would like to point out that as a person, in terms of having a decent character and having the sort of integrity that the US president should embody, President Trump scores an F in my opinion. I know that this is an unpopular view to hold in our community, but I think it needs to be stated. The way he speaks about things related to women, his bullying people to get his way politically and otherwise, is so grotesque in my opinion, and I really cannot understand the almost unanimous enthusiasm for such an individual. The idea that a president would claim baselessly that the elections are being stolen from him talks to this.. It's high time that the emperor without cloth is pointed out. Joe Biden in contrast is a decent family man, with an accomplished political career. I am concerned about some of his policies, but as a person he is certainly qualified, and hope that he will succeed as president (as it seems like will be the case).

Anyhow, I enjoy your show,

Thank you so much

A.B.

Hello Reb Dovid I totally agree with the lev melochim byad Hashem Mehalech. My question to you is, was all the money donated to liberal/ Conservative party's by Jews a waste? Also here is a quote attributed to you from 2016 "Additionally, we as Tzibbur (community) have to recognize that there is a reasonable chance that she will be president and for us to have not any friends who support her is not the brightest position as a community that we could take," clearly this isn't in line with the Possuk. I was also wondering why Nachum Ish Gam Zu went to Rome with a gift what happened to Lev Melochim??

Respectfully

Zevi Markovic

Good evening Reb Dovid Shlita,

As usual your show with Rabbi Schnell left much room for introspection and debate. Kol Hakavod.

Regarding the Teshuva of R' Moshe regarding suing the government.

1. As one can see at the end of the teshuva R' Moshe had limited knowledge of the details of what was taking place. This seems to indicate that were he to know better the actual situation he might have changed his opinion. He was answering in accordance with the limited knowledge he was given

2. The question there was suing the British government in a European court. This is a far cry to suing the Governor in an American institution made for this very purpose. I am certain that no government wants to be dictated by a foreign institution. An institution that it reluctantly has to be a member of. This is not the present situation.

Thank you for a wonderful show

Emmanuel Danan

First, let me say I enjoy your show.... and the however

A few months you made a remark about the scientist rejoicing that they had found the Higg's Boson (the so-called God particle). The scientists were rejoicing at the fact they had found a particle for which they had searched for decades - without which the universe would not be concretized - the particle is "magshim" as it were, the physical universe.

They were celebrating hundreds if not thousands of individual contributors that made it all possible. They were not celebrating a "proof" that God didn't exist. Real scientists understand that science does not inform questions of religion and that religion does not inform questions of science. If you could prove (or disprove) God's existence - it wouldn't be faith - would it ?

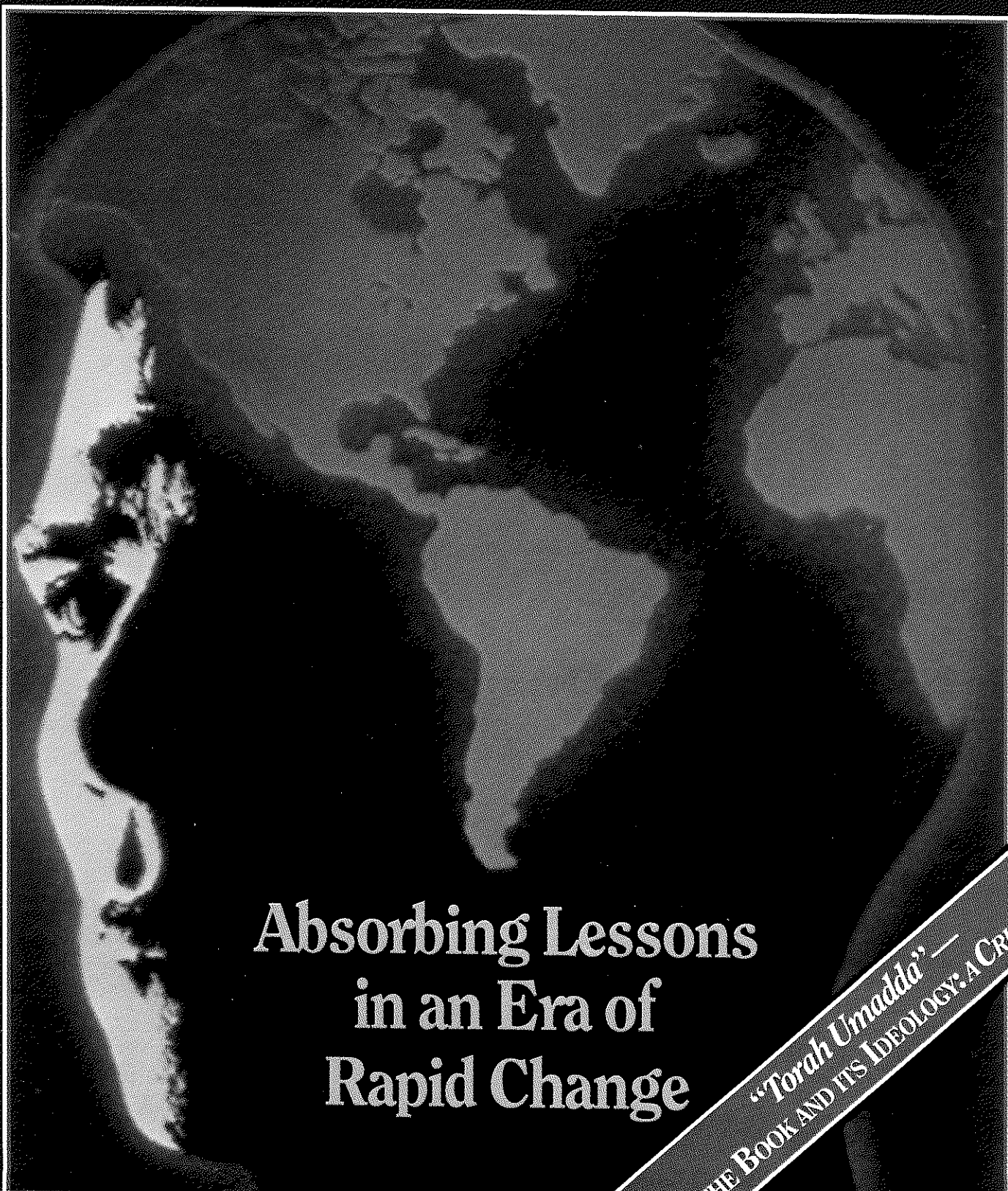
The particle has originally been nicknamed the "the god-damned" particle by Leon Lederman - because it was so hard to find. When Lederman wrote a book,

The publisher required a name change - the name then stuck.

David Chasman

THE JEWISH OBSERVER

ADAR II 5752 / MARCH 1992
U.S.A. \$3.00 / FOREIGN \$4.00
VOLUME XXV / NUMBER 2

Absorbing Lessons
in an Era of
Rapid Change

*"Torah Umadda" —
THE BOOK AND ITS IDEOLOGY: A CRITIQUE*

IMPLICATIONS OF A YEAR OF EARTH-SHAKING EVENTS

Changes in the World...Mandating Changes in Ourselves

EARTH-SHAKING EVENTS

This past year, we were witness to revelations of G-d's Hand in the events that surround us. If earlier generations would have seen that which we lived through, they would have burst forth with *shiros ve'sishbachos*—songs of praise to G-d.

Let us step back for a moment to better appreciate what has occurred: At those very places where for generations one was not even permitted to mention G-d's name, youngsters today are studying Torah. In buildings where uttering the "*Shema*" was forbidden, five *minyanim* (myself among them) thundered a public *Maariv*—in the Moscow airport, no less! I marveled at this and thought:

If only the Chofetz Chaim, who had declared that we should take arms to battle against the depraved Communists, would have merited to experience this! If only the revered Sutzker *Rosh Hayeshiva*, Reb Issur Zalmen Meltzer, who ran his yeshiva clandestinely under Bolshevik rule—if only he would have been privileged to visit those *chadorim* with us, to *daven* that *Maariv* with us! How they would have

Based on an address by Rabbi Elya Svei שליט"א, Rosh Hayeshiva of the Yeshiva of Philadelphia, presented at the recent National Convention of Agudath Israel of America.

sung out with songs of praise to G-d! We, who did have the privilege to witness these events, certainly should be full of praise of G-d. Just as the Jews were enjoined by *Moshe Rabbeinu* with the words: "You saw..." referring to having been at Sinai and witnessed the Giving of the Law, making them answerable to a higher level of conduct, we too are members of a generation that saw outstanding events.

The *Meshech Chochma* points out that all modern "isms" have their roots in earlier times. Fascism, for instance, prevailed during the *Dor Hamabul* (the generation of the Deluge), when "the earth was full of *chomos* (robbery)" and strong-arm tactics prevailed. Communism has its precedent, he posited, in the *Dor*

Haflaga, when all of mankind pooled their resources to build the Tower of Babel: possessions, labor, and even families were turned over to the community to be shared by all. This violation of all standards of ethical conduct and basic decency earned G-d's wrath who brought destruction on this effort.

Indeed, the Torah's account of the *Dor Haflaga* describes the entire world as being of "one language (*safa echad*), united [in] purpose (*devarim achadim*)," which Chazal tell us were aimed against *Echod*—the supreme Oneness that is G-d.

Unity—*achdus*—is a key element in the strength of *kedusha*, the forces of sanctity. Thus when Yaakov Avinu and his children traveled to Egypt, his family is described as "*shivim nefesh*—seventy soul," in the singular, so completely were they united in thought, identity and purpose. When the forces of *tuma* (depravity and destruction) unite, as they did in the *Dor Haflaga*, they have the power to prevail, *chalila*. Thus did G-d decide to intervene with "*vaylfeitz Hashem*—and G-d scattered" them, to negate their power.

We, in our day, are witness to the disintegration of the modern-day counterpart to *Dor Haflaga*.

OVERCOMING HARDSHIP AND PERSECUTION

While he was tending Yisro's sheep, *Moshe Rabbeinu* was deeply concerned over the fate of the Jews in Egypt: How will they ever survive the harsh *Golus*? Then he saw the *sneh*-bush aflame, but not consumed by the fires that enveloped it and the message was clear. The Jews, too, would prevail in spite of their suffering.

We had agonized over the terrible suffering of our brethren in the Soviet Union, and wondered how they could ever survive. And now we have seen the Hand of G-d scatter the forces of the USSR, negating its power, crumbling the Union that held it together. Our immediate obligation is to do our utmost to meet the material needs of these Jews, while making certain that their *ge'ula*, their redemption from the Communist yoke of oppression, be complete... paralleling the consummation of *Ge'ulas Mitzrayim*, the redemption from Egypt, which was fully realized with "that they serve *Elokim* on this mountain [Sinai]," where they received the Torah. We too must lead our (former-) Soviet brethren to Sinai, and re-unite them with our Torah heritage.

Our fears over the fate of our brothers in *Eretz Yisroel* and their subsequent resolution—outright miracles, wherein those closest to the *Ribbono shel Olam* were spared the worst—are certainly cause for singing *shiros ve'sishbachos* in praise of G-d. But this is not the complete summation of the year in retrospect.

DARK CLOUDS ON THE HORIZON

We are witnessing an increase in anti-semitic expression and actions in America, and it should provoke us to some self-examination:

The Jews enjoyed a protected status in Egypt until *Yoseif Hatzaddik* died. At that point, "the land became filled with them" (*Shemos* 1, 7), and the plans for persecution began to unfold (*ibid.*, 10). As long as *Yoseif* was alive, the Jews remained in Goshen, honoring the exhortation of *Yaakov Avinu*: "Do

not make yourselves conspicuous [among the nations]" (*Bereishis* 42, 1). His warning to his sons was to avoid behavior that makes them seem privileged. In *Yaakov's* time, that meant not staying home in Canaan when others were traveling to Egypt to avoid starvation. They, too, should journey to Egypt to purchase food.

Let us step back for a moment to better appreciate what has occurred: At those very places where for generations one was not even permitted to mention G-d's name, youngsters today are studying Torah.

In Egypt after *Yoseif's* passing, it meant pursuing policies of restraint. But the Jews defied this counsel. They were everywhere to be found, and incurred the impatience and wrath of their host country. And the persecution began.

We must examine our own mode of behavior in America, and ask ourselves if we Jews do not overstep the warnings of *Yaakov Avinu*: "Do not make yourselves conspicuous!" Too many of us feel over-confident of our ability to play a major role in the political arena. After all, we reason, we do have senators and congressman who are close to us. Why shouldn't we exercise our full rights as citizens, and even condemn the President when it suits our fancy!

But this is not the prescribed Jewish course of action. Yes, Jews have always found ways of bringing their needs and interests to the attention of government officials through *shtadlonus*, which has been the highly-effective route pursued by *Agudath Israel*. Our predecessors showed us the way by reviewing the *Parsha* of *Vayishlach* (which tells of

how *Yaakov Avinu* prepared for his encounter with *Eisav* and his threatening army), before negotiating with non-Jewish officials. *Yaakov Avinu's* non-confrontational approach continues to be our source of how to conduct ourselves in our current *Golus*.

RESPONDING TO SALVATION AND SUFFERING

The paradoxical mixture of open miracles alongside the upsurge in overt anti-semitism, which we are now experiencing, can leave one confused. There is a *pasuk* at the end of the *Tochacha*, however, that shows how both trends are inter-related:

After much suffering, *Klal Yisroel* will say, "Only because G-d is not in our midst have all these sufferings befallen me" (*Devarim* 32, 17). During periods of *hastoras Panim*, when G-d (so to speak) covers His Face, and we become unaware of His Presence, then do sufferings befall us, לָרָא.

The underlying message of all that has been occurring—the sweet and the bitter—is that we are totally ineffective in regard to changing events on our own. For generations, we could neither bring freedom to the Jews of the Soviet Union, nor could we succeed in fully opening up the gates of immigration from that country. Only Divine intervention could bring this about. Similarly, we were helpless in the face of the Iraqi dictator's Scud missile attacks. Only Divine protection could spare us the worst. And now, the sudden upsurge in anti-semitic acts finds us incapable of stemming the tide. These events of "suffering befalling us" only occur because we fail to recognize G-d's undeniable Presence in our midst. Since He is our only means of protection, we must increase our sensitivity to that Presence, enlarge our awareness of it, and enhance our utter dependency on it.

THE PLACE FOR INITIATIVES

There is an area where our initiatives are meaningful and where our actions can bear fruit on behalf of the existence of *Klal Yisroel*: Torah study. This was im-

We must examine our own mode of behavior in America, and ask ourselves if we Jews do not overstep the warnings of Yaakov Avinu: "Do not make yourselves conspicuous!"

plicit in G-d's reassurances to Aaron *Hakohein*, when his heart had felt faint for having no share in the dedication of the *Mishkan* (the portable sanctuary used during the 40 years' wandering in the wilderness): "Yours is greater than theirs."

The direct reference of G-d's words to Aaron is to the daily kindling of the *menora*, which was greater than a share in dedicating the *Mishkan* (*Rashi*). The long-range reference is to the Chanuka victory and the resultant celebration, in the distant future, which continues year after year

(*Ramban*). The ultimate and most profound reference is to Torah study, for (as the *Netziv* elaborates) kindling the *menora* was symbolic of probing the depths of the Talmud; and every Jew's involvement in Torah study, through learning and through support of its scholars and institutions, binds him to that act of sacred illumination.

Here our *mesiras nefesh* can bear fruit. G-d takes note of our devotion to Torah, and responds to our efforts with limitless blessings and grants us cause for eternal celebration. ■

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן עז

אם מותר לתבוע שרי המדינה בפני שופטים במדינה אחרת

ג' ניסן תשל"ז. מע"כ ידידי הנכבד והחשוב עוסק בהרבצת תורה בהעמדת בתי ספר לילדי ישראל ללמד תורה ויר"ש מוהר"ר אפרים קעסטענבוים שליט"א.

הנה מצאתי את מכתב מע"כ הרמה וראיתי שאיכא בזה נידון גדול, שאף שודאי פשוט וברור שיש להשתדל אצל הממשלה שיתמכו בבתי ספר שהיהודים יסדו לעצמן מאחר שכן הוא דין המלוכה בענגלאנד /באנגליה/ ומחמת זה לא הבנתי את השאלה ואמרתי ע"י הטעלעפאן /הטלפון/ שאיני רואה בזה שאלה, אבל בקראי את המכתב שנכתב באנגלית שהנידון הוא אם יש להשתדל שלא אצל שרי המדינה בענגלאנד גופא אלא לתבוע למשפט אשר נמצא במדינה אחרת שגם ענגלאנד שייך להם ולבוא בקובלנא לפני השופטים על השרים של ענגלאנד אשר עושים עוולה נגד היהודים, ושיכריחו אותם ליתן גם לבתי ספר של יהודים, שודאי יש לחוש להטלת איבה מהממשלה להיהודים שזה אפשר שח"ו יביא לתוצאות לא טובות בהרבה ענינים ואיכא בזה ענין רדיפה והרבה חששו חכמים לחשש איבה והקלו כמה דברים בשביל זה כמפורש במסכת ע"ז דף ו' ע"ב כי צריך לידע שהשנאה לישראל מכל האומות היא גדולה גם ממלכיות שנוהגין בטובה, וכבר אמרתי על הלשון שהביא רש"י בפ"י החומש פ' וישלח (ל"ג, ד') על קרא דוישקהו ארשב"י הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב דמה שייך זה להלכה, דהוא כמו שהלכה לא משתנית כך שנאת עשו ליעקב לא משתנית דאף אלו שנוהגות באופן טוב שנאתן גדולה בעצם שלכן ח"ו להתגרות בהם ולגרם איבה וזהו ודאי טעם הרב פאדאווא שאמר שלא יעשו זה אך מאיזה טעם לא רצה לומר טעמו. ואני מרחוק המקום וחסרון ידיעת ענינים הפאליטיים /הפוליטיים/ איני יכול לומר כלום, ומספק יש להחמיר שלא לתבוע את המדינה לשופטים שבמדינה אחרת אף שנעשה זה בהסכם ענגלאנד, אבל להשתדל אצל השרים במדינת ענגלאנד גופא ודאי צריך להשתדל בכל האפשרי.

ובזה אגמור בברכה כפולה לחג כשר ושמח וגאולה שלימה, ידידו, משה פיינשטיין.